

контекстом, то В. Гжицький осмислив бінарні опозиції «свій» – «чужий» на рівні кореляції національного, соціально-політичного та морально-етичного аспектів буття героїв.

Література

1. Білецький О. Про прозу взагалі та про нашу прозу 1925 року. *Червоний шлях*. 1926. № 3. С. 133–163.
2. [...] Гжицкий В. Черное озеро. *На литературном посту*. 1931. №5. С. 45.
3. Гжицький В. Чорне озеро (Кара-Кол): роман. *Жовтень*. 1929. №7. С. 137–272.
4. Гжицький В. Чорне озеро (Кара-Кол): роман. *Жовтень*. 1929. № 8. С. 133–318.
5. Голубєва З. С. Український радянський роман 20-х років. Харків: Вид-во Харк. ун-ту, 1967. 215 с.
6. Ле І. Роман міжгір'я. Книга І. Харків: ДВУ, 1929. 287 с.
7. Ленська С. Образи китайців в українському малоформатному дискурсі 1920-х років. *Філологічні науки*. 2016. № 22. С. 41–48.
8. Новиченко Л. Проза чверті віку. *Українська література*. 1943. №1-2. С. 162–193.
9. Хвильовий М. *Вальдшнепи*. Хвильовий М. Твори: в 2-х т. Київ: Дніпро, 1990. Т. 2. 1990. С. 204–266.

Цимбар Д.А.

студентка IV курсу

філологічний факультет

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ РОЗКРИТТЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕНИ ОЛЬШАНСЬКОЇ

Анотація. У статті розкрито основні мотиви збірки зорової поезії «Перепрошив» донецької поетеси О. Ольшанської, її значення у вираженні національних проблем сучасності. Акцент зроблено на осмисленні теми війни та її наслідків для українців зі східних регіонів, які були змушені покинути свої домівки та шукати кращого життя.

Ключові слова: зорова поезія, технічний сленг, словесно-смилова гра, каліграма, лейтмотив.

У сучасному вітчизняному літературознавстві багато уваги приділяється національним проблемам, з погляду яких прочитується літературний доробок митців [1; 4; 5; 8; 10 та ін.]. Протягом останнього десятиліття відбулося багато подій, здатних привернути увагу письменників, але найбільш трагічною серед усіх є розгортання військових дій на сході України, про що свідчать численні науково-критичні студії [2; 3; 6; 7 та ін.].

Багато майстрів поетичного слова торкались теми цієї війни. Серед них – Борис Гуменюк, Анастасія Дмитрук, Сергій Жадан, Ліна Костенко, Андрій Орлов, Сергій Пантюк, Христина Полянська, Марія Старожицька, Анатолій Хромов, Ірина Цілик та інші [12]. У руслі зорової поезії над цією темою працює Олена Ольшанська.

Поетеса народилася 2 березня 1990 р. на Луганщині в маленькому селі шахтарів, тому події в зоні АТО вона сприйняла як власну трагедію. Війна забрала у неї близьких, друзів, дім та рідний край. Щоб показати свій душевний стан і почуття кожного небайдужого українця, вона й написала вірші та скомпонувала їх у символічну збірку «Перепрошивка», в якій показала весь шлях відновлення після втечі з Донбасу [13, с. 3].

«Перепрошивка» – це невелика книжка поезій, що відображає внутрішній досвід автора, тяглість переживань людини, яка в критичній ситуації знаходить сили писати якісні художні тексти і вибагливо перетворювати їх на малюнки-каліграфи. Таким чином, трагедії і перемоги ліричної героїні візуалізуються, стають зримими, а тому зрозумілішими іншим. Для авторки цей процес творення каліграм є сублімацією, для читачів – відкриття цілого спектру проблем, що виникають разом із війною. Сама назва збірки, що звучить як технічний термін, приховує досить чуттєві за настроєм і поетикою тексти. Це тремтлива тканина образів і смислів, що на дотик виявляється по-дитячому відверто-щирою і по-справжньому теплою від цієї відкритості.

Олена сама творить і фіксує власний поетичний всесвіт. За У. Коржиком, вона ніби пропонує читачеві писання-шиття, адже тут наявні розділи «Голка», «Нитка» та «Шов». Цим назвам відповідають і художні тексти. «Голка – гостра, як біль, і сталава, як сила душі, нитка – міцно з'єднує, як любов, а шов лягає правильними, гармонійними стібками віднайдення смислу» [11, с. 29]. Поетеса «шиє ... по ніжному і тонкому шифону почуття і відчуття, і не лише зшиває, але й гаптує по цій тканині коштовними митями і значеннями, кольоровими намистинами, що випливають у вогні війни і розлуки з рідним містом» [11, с. 29].

У одній із перших поезій «Народиться донька...» авторка дає зрозуміти читачеві, що у неї залишилося після втечі від обстрілів:

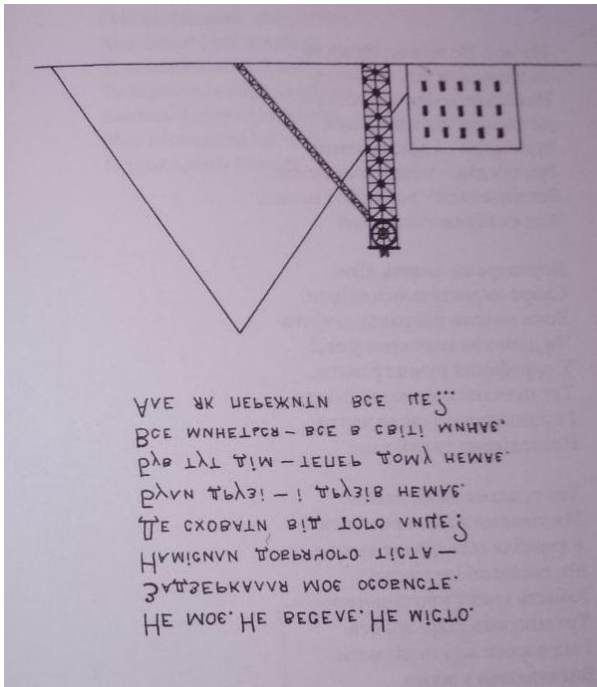
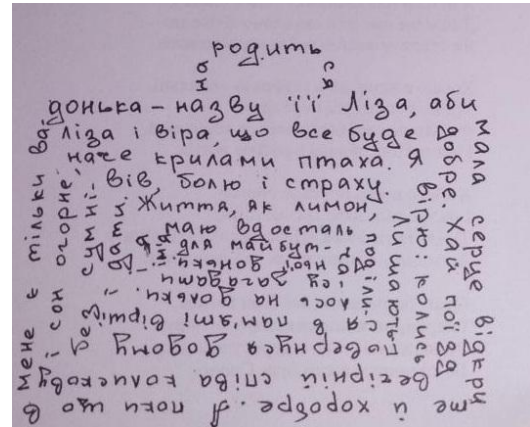
...А поки що в мене є тільки валіза

І віра, що все буде добре...[13, с. 11].

Тільки валіза – це все, що їй лишила війна. Але незважаючи на свій плачевний стан, поетеса не втрачає віри у краще майбутнє, впевнена, що ми зможемо побороти усі перешкоди до щасливого життя в нашій країні:

... Я вірю: колись повернуся додому

Без сумнівів, болю і страху...[13, с. 11].

Переїхавши до Запоріжжя, поетеса постійно згадує свій рідний край та друзів, із якими довелося розлучитися. Біль у серці, що його вона постійно відчуває, не стихає, їй сумно і гірко. Її життя, ніби перевернуте з ніг на голову, вона змальовує в гармонійно скомпонованій каліграмі «Не моє», яку потрібно читати із дзеркалом і в якій усебічно демонструється, наскільки важким для авторки є те «*добряче місто*», якого «*намісили*» на Луганщині [13, с. 15].

Одночасно із болем, вона відчуває хвилювання за дітей, які залишилися в

зоні АТО, адже основною наукою для них стане виживання, замість зошитів та олівців – «у портфелях ручні гранати», а традиційне порівняння школи із вуликом раптово втрачає свою силу, тому що «*Принишло сідає за парти / Несподівано тихий клас*» («Не моє. Не веселе. Не місто») [13, с. 16], адже жоден хлопець чи дівчинка тут не знають, чи прийде до них наступний день. Проте О. Ольшанська зауважує, що втеча із зони АТО не забезпечить спокійного життя, а лише відтягне неминуще, адже «*в корабля геть діряве днище, / Він повільно іде на дно*» [13, с. 16].

Такі рядки є зверненням до влади, криком про допомогу, який підкреслює, що центр конфлікту знаходиться геть не на Донбасі, а у верхівці влади, яка не може убезпечити кордони своєї Батьківщини, і якщо нічого не зміниться, то далі буде лише гірше, вся країна загине. Але у кожного з нас є можливість внести свою крихту людяності, щоб усе змінити на краще.

Чимало текстів О. Ольшанської залишають враження, що їх можна вмістити в долоню. Тому вони легко перетворюються на прості й одночасно

глибокі каліграми-образи. Завдяки цьому загальна естетика збірки ясна і затишна. Л. Хортич у передмові до збірки писала: «Ці поезії легко осягнути і притулити до серця. Вони могли б лікувати і загоювати наші свіжі рани, але вони дають більше – вони повертають спроможність тонко відчувати і бути відкритим до всього, що відбувається, без зайвих запитань і збурень. І знаходити в усьому можливість бути людиною» [13, с. 5].

*Не прошу ні у кого поради,
Лиш збираю насагу і силу в кулак.
Просто настрій такий, що готова
забрати*

*Додому усіх безпритульних собак
(«Не прошу ні у кого поради»)* [13, с. 37].

Але тексти О. Ольшанської можуть бути й іншими, подекуди іронічними, а десь і відверто пасіонарними за настроєм і спрямованістю. Іронія часто виявляється у збірці через мовно-образний експеримент:

*Фільтрую свої інструменти вербальні,
Немов Попелюшка просіює жито («Наслідки»)* [13, с. 6].

Вона найкраще виражає внутрішню напругу ліричного героя у вирішенні складних життєвих дилем, подоланні безсилля і болю. Власне, повертаючись до словесно-смісловій гри назви збірки, – в ній також є ця холодність-іронічність технічного сленгового терміну «перепрошивка», але у самому змісті книжки зміст цієї назви безкінечно поглиблюється через повернення до початкового значення кореню «шити» і проникає аж до метафори світотворення.

Тексти О. Ольшанської є досить афористичними й самобутніми у змалюванні й

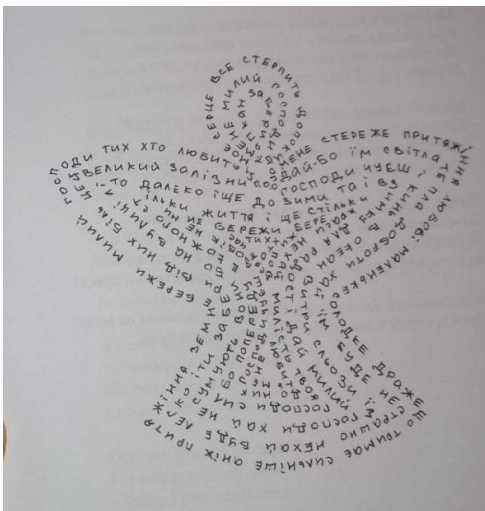
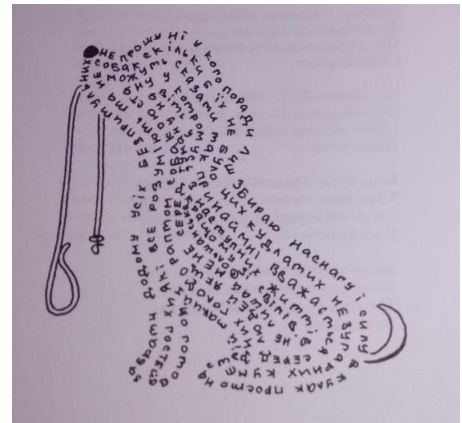
осмисленні реалій непростого життя:

*Наблюдались уже сповна.
Що нам щастя, коли усюди
Так багато чужого люду,
Тільки дому ніде нема... («Повертаються, мов сповна...»)* [13, с. 20].

Авторка трансформує навіть знайомі читачеві мудрі вислови:

*Милий Боже, даруй нам радість
Цінувати усе, що маєм* [13, с. 6].

Ця концентрованість думки, що спирається на мовно-літературні

традиції, дає відчуття надійності, стає фундаментом для подальших зрушень, відкриває перспективи.

Отже, лейтмотивами збірки О. Ольшанської є глибока душевність та міцна воля до життя. Широкий спектр почуттів і настроїв у збірці, драматичний і водночас світлий внутрішній досвід поетеси, візуалізовані у словесних та зорових образах, є непересічним культурним явищем, оскільки сприяє подоланню непевності та безглуздості існування в буремному сьогоденні та відновленню душевних сил і добрих прагнень.

Література

1. Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Візуальна (зорова) поезія сьогодні. URL : http://edufuture.biz/index.php?title=візуальна_зорова_поезія_сьогодні_Мірошниченко_Женчик_СармаСоколовський_Мойсієнко.
2. Відродження візуальної поезії в сучасній українській літературі. URL : <http://www.school-essays.info/vidrodzhennya-vizualno%D1%97-poezi%D1%97-vsuchasnij-ukra%D1%97nskij-literaturi/>.
3. Гурдуз К. Традиції антивоєнного жанру в романі Сергія Пантюка «Війна і ми». *Проблеми сучасного літературознавства*. 2014. С. 222–231.
4. Даниліна О. Буття українця в художньому світі Євгена Положія. *Українознавчий альманах*. 2011. Вип. 5. С. 151–153.
5. Єгорова Ю.М. Концепт історичної правди у романі В. Шкляра «Чорний ворон». *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст. Бердянськ : БДПУ, 2013. Вип. XXVII. Ч. 2. С. 482–487.
6. Землянська А.В. Часопросторова організація новел М. Хвильового «Я (Романтика)» та О. Деркачової «У лещатах романтики». *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. 2016. Вип. 148. С. 80–85.
7. Землянська А.В. Опозиція «війна / мир» у художньому просторі малої прози О. Деркачової (на матеріалі збірки «Трикотажні метелики»). *Мова. Свідомість. Концепт*: зб. наук. статей. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. Вип. 6. С. 147–150.
8. Землянська А.В., Чимиркова О.І. Національна ідея крізь призму осмислення постатей класиків у збірці есе Євгена Барана «Шоколадна Україна». *Українська література в загальноєвропейському контексті*: зб. наук. праць. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. Вип. 1. С. 81–86.
9. Кицан О. Графіка сучасної поезії (на прикладі збірки М. Шунь «Біяс»). *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2014. Вип. 17. С. 113–124.
10. Копейцева Л.П., Тороус М.О. Домінанти національної моделі світу Олени Теліги. *Мова. Свідомість. Концепт* : зб. наук. праць. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2014. Вип. 4. С. 225–228.

11. Коржик У. Виразність мови візуалів (на матеріалі творів українських поетів-візуалістів кінця XX – початку XXI ст.). *Літературний процес: методологія, імена, тенденції. Філологічні науки*. 2014. №3. С. 28–31.
12. Назаренко Т. Визуальна поезія. URL : <http://www.chernovik.org/vizual>.
13. Ольшанська О.О. Перепрошивка : збірка поезій та каліграм / передм. Лади Хортич. Чернівці : Букрек, 2016. 76 с.

Щербаков О.С.

студент магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ВНУТРІШНІЙ СВІТ ПЕРСОНАЖІВ В ОПОВІДАННЯХ ГРИЦЬКА ГРИГОРЕНКА

Анотація. У науковому дослідженні представлено інформацію про внутрішній світ персонажів в оповіданнях Грицька Григоренка. Акцентовано увагу на тому, що письменниця намагалась розкрити переживання головних героїв та розкривала їх вчинки. Герої творів письменниці відкриті та реалістичні, що дозволило їй створити неперевершені твори мистецтва слова.

Ключові слова: письменник, персонаж, оповідання, художнє слово, художній твір.

У кінці XIX століття здійснився розпад старих поглядів та усталених суспільних зв'язків. Через те, що відбувся поділ суспільства «на одиниці» створилось поновлення егоїзму, який впроваджував власну свідомість, висуваючи нові вимоги до суспільства, підштовхуючи особистість до первинних інтересів [8, с. 124].

У творчому доробку Грицько Григоренко відображуються зміни особистості, а саме як від егоїстичних якостей людина підноситься до нової стадії розвитку, де тільки людина панує над своїми морально-етичними вчинками та обирає свій шлях: в цьому розрізі значну роль відіграв егоїзм. Грицько Григоренко виділялась своїми естетичними поглядами та смаками, адже в них була переважна простота слова та сюжету, природна органічність та поєднання сюжетних ліній, їх природний розвиток. Її твори націлені до рідної батьківщини, до українського народу, зображуючи на контрасті добро і зло, щирість та цинізм тощо [10, с. 12].